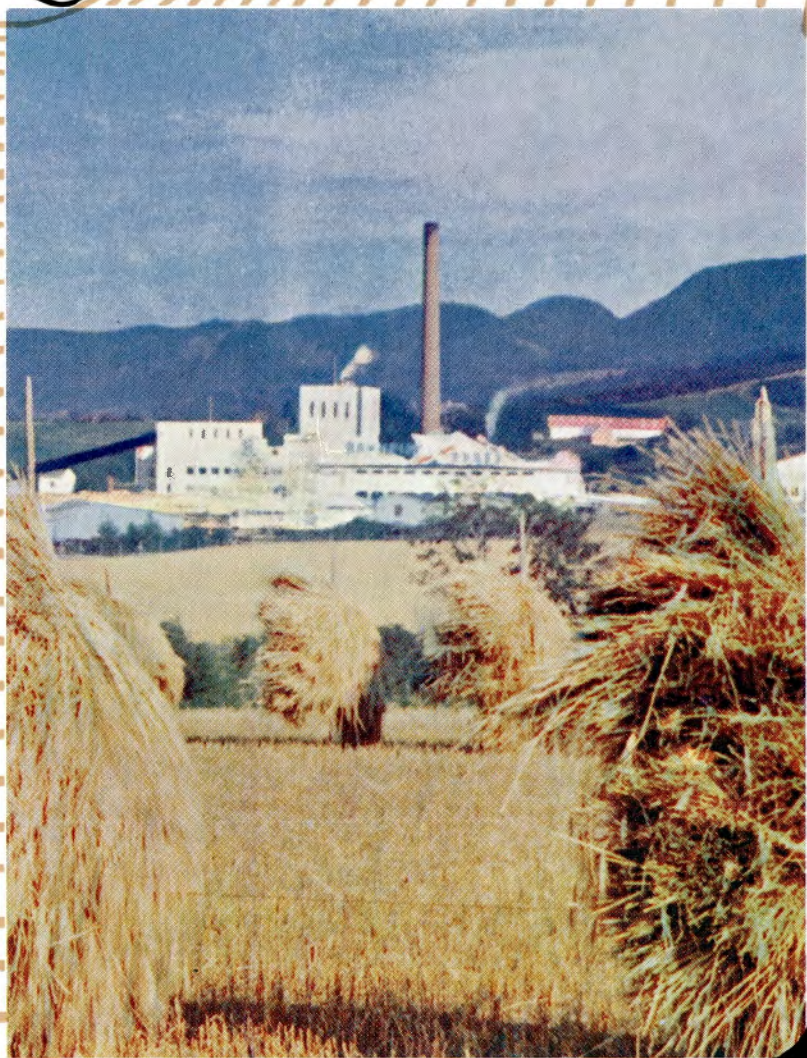

Ranheims- NYTT

For full kraft -

SEPTEMBER 1962

NR. 3 - 7 ÅRGANG

Dr. ing. Haakon Styris Studiefond

Ifølge fondets statutter skal den disponible årlige renteavkastning anvendes til utdeling blant unge, dyktige fagarbeidere som ønsker videre spesialutdannelse, men som ikke har anledning til selv å bekoste videre studier eller reiser.

Søknader om bidrag vedlagt attester stiles til fondets styre og sendes Den Polytekniske Forening, Rosenkrantzgt. 7, Oslo, innen utgangen av oktober d. å.

Med hilsen

DEN POLYTEKNISKE FORENING

Hjalmar Aass,

generalsekretær

Stoff til neste nr. må være
innsendt til redaksjonen innen
1. november 1962

Bedriftsavis for A/S RANHEIM PAPIRFABRIK RANHEIM

INNHold

	Side:
Gode tider, eller dårlige	1
In memoriam	3
Vårt gårdsbruk	5
Av Ranheim Papirfabriks historie	10
Da det var isbjørn i Moss	14
Ved og tømmer	19
Feriejobber	22
Personalia	24
Årsregnskapet for 1961	28
Forbundsstyret i papir	31

*

Omslagsbildet:

Fabrikken med Ranheim gård i bakgrunnen.

*

Redaksjonskomiteen:

*Th. Overvien
Eivind Ahlberg
Tormod Barstad
Tor Schjetne*

Redaktør:

Brynjulf Moksnes

Gode tider, eller dårlige?

Redaktøren har bedt om en bransje-oversikt, og med fare for å gjenta noe av det jeg tidligere har skrevet og opplyst på de siste produksjonsutvalgsmøtene, forsøker jeg å imøtekomme ham.

Det letteste å uttale seg om er jo fortiden, altså det som har hendt. Alle med tilknytning til bedriften vet sikkert at vi hittil har laget mer cellulose og papir enn noensinne før, og selv om det av mange grunner iblant har vært trangt på lageret, er vår lagerbeholdning når dette skrives mindre enn den var ved årsskiftet, og dette betyr at vi faktisk har kunnet selge alt som er produsert i år og vel så det.

Så langt er alt bra, men dessverre, prisene står stille og er sogar senket på enkelte markeder på grunn av amerikansk, japansk og kontinental konkurranse. Samtidig fortsetter utgiftene å stige, og regnskapet hittil i år er lite hyggelig sammenlignet med ifjor

Eneste lysning i øyeblikket er at vi har flere ordres inne enn vi har hatt på et års tid, så de første par måneder blir det ihvertfall full fart. De til dels store arbeider som ble utført i ferien synes å være

vellykket, og vi håper jo at papirmaskin nr. 1 — som enda er under ombygging — vil være godt i gang når dette leses.

Noen alminnelig bedring er dessverre ikke i sikte. Cellulose- og tremassefabrikkene har det meget vondt, og dette har nødvendigvis skapt vanskeligheter for en rekke papirfabrikker. Vår handelsflåte har i flere år seilt med små inntekter og hatt en del båter liggende i opplagsbøyene, hvuloljeprisene er lavere enn på mange år, og jern, aluminium, suovel og kis er heller ikke lettsolgte artikler lenger, og en del bedrifter har derfor som kjent måttet gå til innskrenkning. Det kommer stadig rapporter fra inn- og utland om at næringslivets fortjeneste går ned, overdrevne nybygg fører til for stor produksjon, dårlig utnyttelse av maskineriet og nedgang i fortjenesten, børsene faller og i Amerika spår mange dårlige tider.

Hva treforedlingsindustrien på litt lengere sikt angår, er det nettopp kommet en ny rapport fra den internasjonale landbruksorganisasjon FAO, som karakteriseres som dystre. Forbruket av all slags fiber og papir stiger hyggelig og jevnt, men det bygges stadig for mange nye fabrikker, og først om 6—7 år kan det ventes balanse. Dette er selvfølgelig gjetninger basert på hva som har hendt hittil, og hva man tror vil hende fremover så vel hva forbruk som nyanlegg angår under fredelige politiske forhold. Om dette slår til, vet ingen, men virkelig fredelig er det vel ikke i verden i dag, og de forskjellige politiske kriser rundt om kan jo når som helst utløse større eller mindre krigerske forviklinger som kan forandre hele bildet. Tross alt får vi håpe på at noe slikt ikke hender, at forhandlingene om Norges og Englands tilslutning til det europeiske fellesmarked går i lås, og helst også at utviklingslandene, som nå trenger papir men ikke har penger å kjøpe for, oppnår de nødvendige lån fra Verdensbanken eller de rike land.

Det gjenstår da for oss å gjøre vårt beste slik at det gode produksjonsutstyr vi nå har kan utnyttes riktig, så selv de mest kritiske kjøpere blir fornøyd og forlanger mest mulig av — helst bare — Ranheims papir. Samtidig bør vi alle være klar over at «de gode tider» er slutt. Hvor dårlige de blir, kan bero på ting vi ikke er herre over, men meget kan avhenge av oss selv og vår vilje og evne til effektivt samarbeid.

Ranheim

In memoriam

Anders Mæhre, født 14. oktober 1868. Død 1. juli 1962.

Leif Gaarder, født 20. april 1892. Død 29. juli 1962.

Bilde tatt av Gaarder høsten 1961.

Ingeniør *Leif Gaarder* fikk en hurtig død ved sin hytte i Selbu en av de siste dager i juli. Etter at han som pensjonist flyttet til Oslo for vel 2 år siden, avtok kreftene merkbart, men som vi skrev i *Ranheims-Nytt* ved hans fratreden: «hans kjærlighet til naturen og lengsel etter de stille skoger driver ham til Selbu». Så også i år. Enslig og ubemerket ønsket han å leve, ensom møtte han døden.

Etter avlagt ingeniøreksamen i Oslo 1912, hadde han ansettelse ved Thunes Mek. Værksted og et par cellulosefabrikker, og var vel rustet for stillingen som konstruksjonsingeniør ved vår bedrift da han tiltrådte i 1925. Halvparten av sitt liv kom han

til å tilbringe på Ranheim og fant seg godt til rette i Trøndelag. Ikke minst etter siste verdenskrig fikk han store oppgaver med fabrikkens utvidelse og modernisering, alt utmerket løst i samarbeid med yngre krefter som har ført hans arbeid videre.

Leif Gaarder var en nobel personlighet, rett-tenkende og beskjeden, elskverdig og humørfyllt i omgang. Han søkte ikke fordeler for seg selv, og øste gjerne av sine store kunnskaper. Om ham kan man bokstavelig talt si at han hadde bare venner.

En helt igjennom fin mann, som har vært med å prege vår bedrift i dag, er vandret bort. Men hans minne vil lenge leve på Ranheim.

Personalsekretær

Som personalsekretær ved vår bedrift er fra 15. september ansatt *Torodd Ronæs*, Meråker.

Ronæs er født i Meråker i 1925 og student fra Orkdal Off. Lands gymnas 1945, har eksamen fra Trondheim Økonomiske Gymnas i 1946. Han gjennomgikk Norges Handelshøyskoles ett-årige utdannelseskurs i personalforvaltning i 1961/62 og har i en rekke år arbeidet ved A/S Meraker Smelteverk, Kopperå.

Vi ønsker Ronæs velkommen til vår bedrift, hvor han i stillings medfør vil komme i kontakt med de aller fleste ansatte.

FORSLAGSVIRKSOMHETEN

Siden sist er det behandlet 31 forbedringsforslag, hvorav 21 ble premiert, mens 3 vil bli nærmere prøvd i praksis før de vurderes.

Alf Bjørkander:

Trommel for brannslanger.

Sverre Wikdahl:

Forandring av filtføring PM V.

Sverre Wikdahl:

Anordning for regulering av spritsvann på PM V.

O. Sandvik:

Anordning for heving av tørkesylindere.

Asbjørn Johansen:

Hastighetsregulering av klistremaskinen.

Johan Johansen:

Anordning for skjæring av bunner.

Kristian Ebbesen:

Vippebord for baller.

Sverre Wikdahl:

Drenering av guskgrup.

Sverre Wikdahl:

Forandring av transportfilt PM V.

Jakob Rønne:

Forbedring av sekkehylsemaskinen.

Ragnvald Malvik:

Forbedring av smøreapparat.

Arthur Andersen:

Sikringsanlegg for asfaltmaskinen.

Jens Paulsen:

Forandring av etikett.

T. Torgersen:

Forbedring av huggere.

Arthur Andersen:

Signal for heis.

Otto Hagen:

Voksing av syrims.

Th. Haugrønning:

Ekstra landgang PM V.

H. Krognæs — W. Rygh:

Forandring av rimsavsug.

E. Gipling — J. Berge:

Forbedring av matebord for langhon.

Anonym:

Anordning for automatisk start og stopp av sjabere for Yankee-sylindere.

Anonym:

Forbedring av utkaster i pakke-maskinen.

Ranheim, 27. juni 1962

A. M.

Vårt gårdsbruk

Med A/S *Ranheim Papirfabrik* for-binder vel de fleste papirfabrikasjon, og det med rette. At bedriften også sysler med andre «næringer», tenker vel de færreste på. Ikke desto mindre drives gårdsbruk for egen regning, vi er parthavere i en tankbåt som har gjennomført over 80 rundturer mellom Det karibiske hav og England, driver en smule skogbruk og har eget spedisjonskontor i Trondheim.

Jorden på Ranheim har vært dyrket fra den eldre jernalder, d. v. s. i 2—3 tusen år. Når vi først skal ta for oss våre «binæringer», er det da rimelig at vi begynner med den tradisjonelle «modernæring» jordbruket, og vi oppsøker gårdsbestyrer *Lorns Bakheim* som siden 1943 har ledet gårdsbruket på *Ranheim Vestre*, — hvori også inngår jorden på *Nedre Ranheim*, — og stiller ham en del spørsmål:

— Hvor stort er egentlig fabrikkens gårdsbruk?

— Da jeg kom hit var det ca. 400 da (mål) under plogen inkl. kulturbeiter på dyrket mark, hertil en del utmark, mens skogen som tidligere hørte gården til, er utskilt og underlagt egen administrasjon, men fremdriften faller gjerne på oss. Særlig etter krigen har fabrikkens egen byggevirksomhet og salg av tomter beskåret arealet noe, men til gjengjeld

har vi ryddet og dyrket ca. 70 da på *Tømmersletta*, likesom vi har overtatt jorden på *Markaplassen*, en tidligere husmannsplass under Ranheim Vestre, som ble overtatt av gårdbruker Peder Nervik, og han har gjenom årene dyrket opp adskillige da. Vi regner derfor med at vi i dag har ca. 500 da dyrket jord, kanskje mere enn noen gang før, om vi ikke går så langt tilbake som til *Vik-godset*. I ethvert fall må vi gå ut fra at selv da *Bakke kloster* eide jorden på Ranheim, ble den bygslet bort i mindre enheter.

— Ligger de naturlige forhold godt til rette for jordbruk?

— Ja, det må man si. Jorden er stort sett meget god, men noe ujevn, idet det veksler mellom leirholdig og sandholdig jord og myr. Dette gjør at man på en og samme teig må variere gjødslingen. En ulempe er det at det er forholdsvis mange teiger på grunn av veier og jernbanespor som krysser eiendommen. I landbruksmaskinenes tidsalder er dette en større ulempe enn før. Men tross alt har vi f. eks. i *Lia* en samlet teig på 85 da, nesten et gårdsbruk for seg selv. En spesiell ulempe er det også at så vel en riksvei som en fylkesvei stiller store krav til påpasselighet. Ellers må en si at jorden er årsikker, det er langt mellom uår. Ikke så sjelden kan det dra ut med innhøstingen, men det vil

*Industri
og landbruk
i skjønn
forening*

helst gå bra. Dertil er avlingene meget store. Av korn regner vi med gjennomsnittlig ca. 300 kg pr. da, og vi har vært oppe i 375 kg. Poteter og rotvekster gir også store avlinger.

— Hvorledes er driften lagt an og hvorledes skiller den seg fra forholdene tidligere?

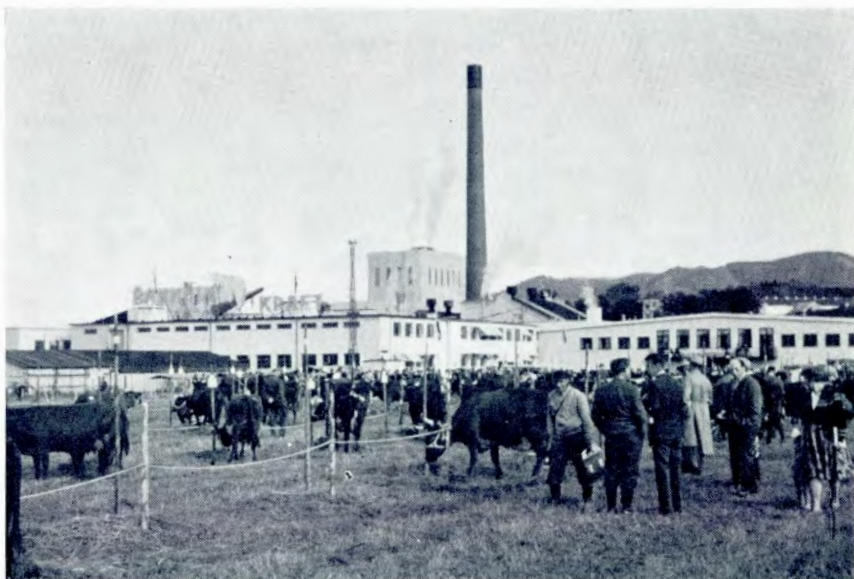
— Bedriftens styre har uttrykt ønsket om at gårdsbruket skal drives helst som mønsterbruk, men med økonomisk vurdering av driften. Vi har vekselbruk med 6-årig omløp: 3 år eng og 3 år åpen åker, hvorav 2

gjerne med korn og 1 med rotvekster. Før i tiden ble nok ingen liggende minst 4 år, men den gang dominerte høyproduksjonen, og det gikk meget høy til salg.. Nå er det mere lønnsomt med korndyrking, og nøkternt regnet i kroner og ører hadde det vel kanskje lønnet seg å slutte helt med husdyrhold, men det hører jo med til triveligheten å holde dyr, og overdreven ensidighet straffer seg kanskje i det lange løp.. Det kan imidlertid bli aktuelt å gå over til 7-årig omløp med 3 år eng og 4 år åpen åker, som frem-

*En del av
gårdens
flotte
besetning
på beite*

*Fra fesjdet
på Ranheim
forrige
sommer*

deles skulle skaffe fôr nok til en besetning av nåværende størrelse, og den er det av mange grunner ikke aktuelt å øke.

— Har De gjennomført mange nye driftsformer og anskaffet meget nytt utstyr i Deres tid som gårdsbestyrer?

— Silonedlegging var såvidt begynt da jeg kom, men er øket betydelig. Det gjelder jo å skaffe kyrne meget saftig fôr så de «kommer på beite» nesten hele året. Vi har innført halmflutning som det første gårdsbruk i Trøndelag, og dette gir et både billig

og sunt fôr. Det er jo en form for celluloseproduksjon, og det var vel rimelig at Ranheim her gikk i teten, selv om «svartluten» fra gården går i kloakken. Rikelig tilgang på vann og ingen fare for ytterligere vassdragsforurensing har gjort dette mulig. Videre har vi nå i flere år dyrket stamsed, og salg av såkorn er lønnsommere enn vanlig fôr Korn, men stiller store krav til sortsrenhet og pinlig nøyaktighet ved treskingen. Vi har fått mere planmessig kvegavl — inntil nylig med innkjøpt oksemate-

*Bakheim
med et
av premie-
dyrene*

riell, men i det siste ved kunstig inseminasjon. Alt lenge har vi hatt maskinmelking, men fra ifjor fikk vi et såkalt releaseranlegg som bringer melken helt fra kua til spannet. Det er installert automatisk gjødseltransportanlegg, uthusene er ombygget og mange moderne landbruksmaskiner anskaffet.

— De var jo tidligere fjøsmester på *Falstad* før De kom til Ranheim? Besetningen hos oss vekker jo alminnelig oppmerksomhet hos forbifarende, så vi forstår at kuholdet står Deres hjerte nær. Vi synes å huske at på statssjået som ble holdt på vår eiendom i fjor høst, fikk Deres kyr 7 annenpremier og 2 tredjepremier. Hvor langt er avdråten drevet opp og hva er de nærmeste mål?

— Vi må vel kunne si at vi nu har en god besetning. Gjennomsnittsavdråten ligger stort sett på 4800 kg pr. ku pr. år med en fettprosent på vel 4, så vi nå nærmer oss 200 kg smørfett pr. ku pr. år. Det nærmeste mål er vel å drive dette enda noe opp, selv om det neppe innebærer noen særlig økonomisk fordel unntatt ved salg av livdyr.

— Hva kan man si om de økonomiske resultater av gårdsbruket?

— Gårdsbruk uten skog eller gartneri har en begrenset årsomsetning og tilsvarende nettoavkastning uten når det tas riktig store avlinger. Driften har iallfall hittil vist «pluss».

— Hvor mange personer sysselsettes på gården?

Med den mekanisering og rasjonalisering som i dag er uomgjengelig nødvendig for en økonomisk drift også i landbruket, er arbeidsstokken nå mindre enn tidligere. Vi regner at vi i helårsarbeid må ha 1 røtter og 2 mann til traktorkjøring og diverse gårdsarbeid, foruten meg selv. I slåttonn og potetopptaking må vi ha en del ekstrahjelp. Det er ofte vondt å måtte avvise kjekk ungdom som har arbeidslyst og viser interesse for landbruket, og som gjerne vil tjene en eksatrasjering i ferietiden.

— Ligger det noen framtid i Ranheim Papirfabriks gårdsbruk?

— Større lønnsomhet vil kunne oppnås ved utvidelse av kornarealet etter den overgang til 7-årig omløp som jeg nevnte, men det avgjørende

for framtiden er vel om fabrikkene for sine utvidelser gjør store innhugg i den dyrkede jord eller om byen sluker hele Ranheim. Vi ser jo alt nå at det har kommet høybebyggelse på *Charlottenlund*, men i denne forbindelse vil jeg gjerne ha sagt at det er gledelig å se at ledelsen har søkt å bevare den dyrkede jord.

— Har De noen spesielle ønskemål overfor «Ranheims-Nytt»s lesere?

— Det måtte da være at de ledende fortsatt vil verne om Ranheim gård slik at den kan bestå som jordbruk i tiden fremover, og at Ranheims befolkning viser respekt for eiendomsretten og den grøde som Ranheims jord kaster av seg. Tenk på dem som med spett og spade har ryddet disse åkrene som vi nyter godt av, det er jo jorden som likevel skaffer oss føden.

Lag ikke benveier, en sparer kanskje 2 minutter på det, men må bruke 5 minutter ekstra til skopuss.

Sett ikke opp grindene og ødelegg framfor alt ikke gjerdene. (Dette må betraktes som hærverk).

Forklar barna at korn og høyhesjer må få stå i fred — disse er ikke til å leke med.

Bruk ikke gårdens åkrer til bosskasse, da dette ikke er rette plassen for tomflasker, blikkbokser og kartonger med diverse innhold.

Tøm ikke avfall fra fabrikkene og villahager bare utenfor gjerdet, det skaffer ergrelser og koster ekstra tid og penger når en kjører kostbare maskiner bort i slukt.

«Tek kvar og ein sin vesle stein, vert snart vår åker rein.»

Agricola.

Neste side:

Øverst: Bakheim på nyrydningsfeltet ovenom Nervik.

Nedenfor: Bakheim prøver hestekrefter — før og nå. For øyet er Blakken overlegen overfor traktoren.

Til høyre: Martinsen på skurtreskeren. Ved siden Gunnar Bakheim. Fjøsørkeren Munkeby var på ferie da disse bilder ble tatt.

Av Ranheim Papirfabriks historie

(Forts. fra nr. 2 - 1962)

Perioden Laurits Jenssen fortsatt.
(1885—1892)

Produksjonen.

Regelmessige og systematisk oppsatte produksjonsoppgaver finnes ikke for denne tid. For året 1885 er notert 460 tonn. Neste oppgave er for 1888 da det ble produsert 1760 tonn, 1889 1935 tonn. Hva som har bevirket oppgangen fra 460 til 1760 tonn på 3 år har ikke vært å finne direkte. Det har neppe vært bare egentlige forbedringer, men også utvidelser av fabrikkene. Man må anta at en koker til ble bygd i 1886 eller (og helst) i 1887. I slutten av 1889 oppgis at fabrikkene var så utvidet at den kunne produsere inntil 8 tonn pr. dag. Forbruket pr. dag var 25—30 meterfavn ved, 12—15 tonn stenkull, 3 tonn glaubersalt og andre kjemikalier og 50—60 hl kalk. Produktet var en ren, i bleket tilstand aldeles hvit, tørr papp, «som er fuldt færdig til straks at anvendes som Raastof for Papir af alle Slags, selv de aller fineste Sorter.» (Adresseavisen 9/11 1889).

Prisene på produktet har man heller ikke noenlunde riktige oppgaver over. I begynnelsen av 1880-årene regnet man med en pris på kr. 400.— pr. tonn, men i sitt første driftsoverslag av september 1882 regner Størmer med kr. 324.— pr. tonn som nettopris ved fabrikkene. I august 1883 oppgir han at prisen pr. tonn ubleket masse er *steget* til kr. 370.— pr. tonn. Senere prisoppgaver finnes ikke før 1891, da prisen må ha ligget på kr. 190.—, i 1892 på kr. 170.— pr. tonn. Det kan ikke sies noe om disse priser er fob. eller cif., kanskje helst fob. Men hva vi må feste oss ved er det sterke fall i Ranheims første år. Visse ting tyder i retning av at det var fra 1889 *det store* prisfall begynte.

Finansiell utvikling

Etter den foran nevnte artikkel i «Papirjournalen» hadde den finansielle utvikling dette forløp:

I januar 1885 var det ovenfor nevnte banklån brukt opp og gjelden ytterlige øket. Det lyktes imidlertid å få diskontert en veksel på 40 000 kroner i Trondhjems Sparebank endossert av de tre direktører med solidarisk ansvar. På grunn av de store overskridelser på anleggsbudsjettet og under trykk av manglende driftsmidler søkte direksjonen i januar 1885 redning i en forbindelse med firmaet Chr. Christophersen i Christiania. Til gjengjeld for dyre lån overtok firmaet i juni 1885 enesalget av produksjonen mot en provisjon av 4 % (fra 1. januar 1889 forandret til 2,5 % for salg til England, 3,5 % for salg til andre land) av regningsbeløpene fob Trondheim, hvortil kom vanlig provisjon til firmaets utenlandske agenter (hvor generalkonsul Christophersen var hovedinteressent). Hermed var Ranheims skjebne knyttet sammen med firmaet Chr. Christophersen.

I direksjonsmøte den 30. november 1885 ble fremlagt utskrift av driftsregnskapet for halvåret 1/4—30/9, hvilket utviste et tap på kr. 24 306,54. Produksjonen i de 6 måneder utgjorde tilsammen 195,5 tonn eller vel 1 tonn pr. døgn mot beregnet 3 tonn. Direksjonen anså det dog sannsynlig at man etter en del forbedringer og forandringer ville få drevet produksjonen opp i 2 tonn pr. døgn.

Fabrikkene manglet i høy grad driftskapital og direksjonen henvendte seg i desember 1885 til firmaet Chr. Christophersen for om mulig å få tegnet kr. 200 000 i preferanseaksjer til forbedringer og utvidelser. Resultatet av denne henvendelse var at kr. 100 000 med 5 % preferanseutbytte. Dette lettet situasjonen en stund, men da året 1886 også brakte tap, arbeidet bedriften meget tungt. Et utdrag av direksjonsprotokollen for 4. august 1887 gir et illustrerende bilde av stillingen. Det

Ranheim Cellulosefabrik ca. 1888

Generalkonsul Chr. Christophersen

gjaldt et forslag fra adm. direktør om innkjøp av en reserve sodaovn, som var kalkulert til vel 4000 kroner, og som han anser som absolutt påkrevet, idet han dog innrømmer at følgende taler mot forslaget:

«Den strengeste Tilstand i det hele taget, især siden Preferanse-aktietegningen ikke nyder fremgang, hvilket i høi Grad maa kræve Sparsommelighed. Sandsynligheden av faldende Priser paa Produkterne hvilket drager i samme Retning og maatte gjøre det ønskeligt at Fabrikkens Grundkapital ikke unødig forøges. Det er ubetvileligt at Sulfitstof i de sidste 2 Maaneder har vist sig som en farlig Konkurrent, og da flere saadanne Fabrikker, deriblandt den meget store Järpen er under Opførelse, kan man ikke vente nogen Bedring i dette Forhold medmindre det skulde, som antydtes af hr. Christophersen, væsentlig bero paa en Mode, at Sulfitstof pludselig fandt større Anvendelse end tidligere. Imidlertid

vil nok fremdeles Sulfatstof hævde sin Overlegenhed til de bedste Papirsorter, og da vor Drift forresten vil bli indstillet paa hovedsageligt at produsere prima, som viser sig lettest avsetteligt, vil man forhaabentligt ikke behøve at mistvile om at kunde plasere Stof, trods Sulfitstoffets stigende Konkurransen. Hvad Priserne betræffer, så har de offentlige Noteringer ikke vist nogen ny Nedgang, og efter hvad Hr. Christophersen netop har berettet fra en Reise i Sverige, er de derfra opgivne Priser, om end Gjenstand for Svigt dog fremdeles saa høie at de for en jævn Drift vil levne en anstændig Avance.»

Etter mange og store anstrengelser lyktes det endelig i 1887 å skape overskudd på driften, så man kunne dele ut 5 prosent utbytte, og samme utbytte ble gitt også for 1888. Det siste utbytte ble besluttet på generalforsamling den 28. mai 1889, hvor man behandlet direksjonens forslag om å gi den bemyndigelse til enten:

1. Å utvide aksjekapitalen til 1 mill. kroner til utvidelse av fabrikken til å omfatte også papirfabrikasjon — eller
2. Å selge fabrikken således at aksjene betales med minst 7000 kroner og at kjøperen overtar aktiva og passiva etter bøkenes utvisende. (Aksjenes pålydende var kr. 5000).

Med 24 mot 10 stemmer besluttet generalforsamlingen å vedta det første alternativ. Utbyttet i 1888 var det siste Ranheim Cellulosefabrik ga i forrige århundre. Driftsåret 1889 brakte et tap på ca. kr. 26.000.—.

Arbeids- og arbeiderforhold.

I den oppgave som Ranheim sendte til Statistisk Centralbyrå 1885 oppgis at antall sysselsatte var ved utgangen av 1885:

	Mand- kjøn	Kvinde- kjøn
Indehaver, bestyrer o.l.	2	
Kontorpersonale	2	
Opsynsmænd, formænd	3	
Arbeidere og lærlinge		
Over 15 aar	64	1
Under 15 aar	1	
Sum	72	1

Virksomheten var i gaog i 1885: daglig, når ikke reparasjoner har vært — ca. 280 dager = 19 600 dagsverk. Effektive HK: 70 a 80 HK vannkraft.

Damp brukes til koking, inndampning og tørking. Antall og art av arbeidsmaskiner: 1 kokekjel, 4 lutkjeler, 5 siler, 3 blekehollendere, 1 klormikser, 2 slangekjeler, 1 dobbelt boremaskine, 1 sirkelsag, 1 barke-maskin, 1 huggemaskin osv.

Produsert i 1885: 460 tonn tørr cellulose, verdi ved fabrikken 100 000 kr. ($\frac{1}{2}$ bleket, $\frac{1}{2}$ ubleket). Hertil medgått ca. 1850 m.favn ved, 200 tonn sulfat, 55 tonn klorkalk.

For året 1890 oppgis:

Antal personer sysselsatte:	Mandlige	Kvinder
Indehaver, bestyrer o.l.	2	
Kontorister, regnskapsførere o.l.	2	
Opsynsmænd, formæn o.l.	5	
Arbeidere, lærlinge m. v.		
18 år og derover	149	50
14—18 år	3	9
Sum	161	59

Samlet sum: 220 personer

Arbeidsuker i drift 52

Dagsverk, samlet 65 000

Omkring 1890-årene var Moss den av de rene cellulosefabrikker som hadde størst arbeidsstyrke, tett etterfulgt av Ranheim og Klevfos (Union).

Man vil feste seg ved økningen av antallet mannlige arbeidere og at antallet kvinnelige arbeidere var steget fra 1 til 59 på de 5 år. Det var især som vedrenserere, til barking og kvistboring den kvinnelige arbeidskraft ble brukt. I de gamle arbeideres «Gamle Minder» oppgis det at den totale arbeidsstokk på 50—60 mann (i 1885) var de fleste beskjeftiget med å håndbarke veden så den ble skinnende hvit. Det sto da folk ved elva og barket tømmer helt fra fjæra

Brukseier Lauritz Jenssen

og opp til Pompen. Konkurransen blant barkerne var stor, og det var flere selbygger som hadde med seg kjerringene til hjelp ved barkingen. Det var så nøye med at tømmeret skulle være rent, at man ikke fikk ha sko på seg i tårnet. Da kvinnelig arbeidskraft ble tatt i bruk i større omfang utgjordes hovedstammen av dem av en gruppe, «Flisveikjan fra Lamo'n», et lite kompani av Frøyas lette garde. Deres arbeidssted gikk under navn av «Fliskabinettet», hvor det var forbudt for mannfolk å ferdes — mulkt kr. 2.00 og sparken.

(Forts.)

Da det var isbjørn i Moss

Kristi himmelfartsdag, 31. mai, entret et gjeng fra Ranheim natt-toget til Oslo. Det var bedriftsidrettslaget «Isbjørn» som skulle til Moss for å prøve sine ferdigheter i fotball mot bedriftsidrettslaget hos M. Peterson & Søn A/S. I fjor var som kjent karene fra Moss på Ranheim i samme ærend.

Det var det. Fredag morgen var guttene i Oslo, og der var det bare å gi seg i kast med frokosten på Hotell Viking. Hele fredagen ble tilbrakt i Oslo, og tida ble nyttet til litt av hvert. Vigelandsanlegget ble inspirert. Videre ble den store flyutstillingen i Tennishallen besøkt. Mottoet for denne utstillingen var: «Fra Norges første fly «Start» 1912 til amerikansk romkapsel 1962.

Men det går ikke bare med å studere kunst og vitenskap heller. Litt kulinarisk glede hører også med. Vel, vi drev til Holmenkollen, til Hopp-restauranten, hvor vi sprevat karbonader og knasket is akkompagnert av et arbeidsgjeng som drev på med en ansiktsløfting av Holmenkollbakken. Resten av ettermiddagen gikk forholdsvis fort, og før vi visste ordet av det satt vi på toget til Moss.

«Reservert Ranheim» sto det på kuppéene.

I Moss ble vi mottatt med åpne armer av representanter fra M. Peterson & Søn A/S, og innkvartert på hotell.

Lørdag 2. juni hadde liksom det største og vesentligste program for turen. Det var først en omvisning i fabrikken hos M. Peterson & Søn A/S. Denne fabrikken har stor likhet med Ranheim, men likevel var det selvsagt en viss forskjell. Det er ellers ikke meningen her å dra sammenligninger hverken i den ene eller andre retning.

Vi nevner likevel at fabrikken etter krigen har gjennomgått en fornyelses- og rasjonaliseringsprosess som ennå ikke er avsluttet. Den første papirmaskin fra 1883 rusler og går ennå, men selvsagt er den ombygd i løpet av denne tid. Vi la ellers merke til at den, som gamle maskiner pleier, hadde enkelte «tekniske finesser» som vi på Ranheim heller ikke er ukjent med. Men vi skal vokte oss vel for å rope den slags hemmeligheter. Videre beskrivelse av det vi fikk se skal vi ikke innlate oss på, men kort og godt konstatere at det var meget

interessant. Det var forresten noen som ymtet at denne travinga opp og ned ad trapper var en slags utmattelsesmanøver som mossingene hadde pønsket ut med henblikk på ettermiddagens fotballkamp. Men det var selvsagt bare prat. Ihvert fall virket det heller motsatt — skulle det vise seg senere på dagen. Og om det var noen som hadde ødslet med sine krefter i trap-pene, så fikk vi ny forsyning med kalorier i form av snitter og kaffe kanskje på sin plass å i fabrikkens hovedkontor i Konvensjonsgården etter omvisningen.

Mens vi ennå er på fabrikkens grunn, er det

Moss-laget

Ikke måløs på Melløs. — Korridorprat. — Strippjengen. — Ny gruppe i Vigelandsanlegget. — Karbonadenes skrekk.

Ennå et forslag

MAG-62

Ranheims-laget

nevne litt om opprinnelsen til denne bedrift, som vel er den største i byen Moss. Ikke for det, Moss har mye industri, men så har byen også god plass til det, for den skal etter sigende være den nest største by i Norge i utstrekning. Av kjente bedrifter i byen ellers nevner vi Moss Glassverk, Helly Hansen og Moss Værft. Men det er også andre bedrifter av forskjellig art.

Når det gjelder M. Peterson & Søn A/S, kan denne bedrift se tilbake på en meget lang tilværelse. En herre ved navn Momme Peterson kom i 1797 fra Flensburg til Norge, og han var firmaets grunnlegger. Sammen med sin kone åpnet han en krambu. kalt Petersbua og i 1801 fikk han borgerskapsbrev. Fra dette år regnes firmaet som startet. Den nevnte krambu har utviklet seg svært, og virksomheten har gjennom årene spent over mange områder. Fra krambu til isskjæring, skipsrederi, jernverk og til papirfabrikk med bi-produkter.

Fabrikkens hovedkontor er den gamle ærverdige Konvensjonsgården, som opprinnelig var Moss Jernverks hovedbygning. Denne bygningen har hatt mange selege gjester under sitt tak. Både kongelige og andre høye personer har vært samlet både til lystige fester og til viktige historiske avgjørelser. Det var i denne gården forhandlingene, som førte til at foreningen med Danmark ble oppløst i 1814, ble holdt. Samtidig ble også våpenstillstandserklæringen mellom

de norske og svenske tropper undertegnet.

Men tilbake til romalderen og fotball. Fotballkampen mellom Moss og Ranheim foregikk på Melløs Stadion. En flott bane med flotte omgivelser, og ikke å forglemme: flott vær. Det hadde vi forresten på hele turen, det vil si så lenge vi var sør for Dovre.

Kampen ble en seier for isbjørnlaget. Noe fotballreferat i vanlig forstand tar vi ingen risk

på. Da kan det lett gå som med hin ranheimpatriot som skulle dømme i en kamp hvor Ranheim Idrettslag var en av partene. Under et ranheims-oppløp fulgte han med liv og sjel og lot dommerfløyta skjøtte seg sjøl. Plutselig lød hans stemme høyt og tydelig: «Pass bak, Jarling». — Nok om det. Det var imidlertid ventet at mossingene skulle greie å få revansj for tapet på Ranheim i fjor. Men den gang ei. Etter uttalelser å dømme etter kampen gikk det fram at ranheimskarene hadde satt en viss skrekk i mossekarene. Ja, de hadde fått et slags ranheimskompleks, ble det sagt. Dertil kom at ranheimslaget opererte med en serie spesialskrudde baller, som forvirret målmannen fra Moss svært i første omgang. Det var dem som sa at det beste laget vant, men det vil vi av gode grunner ikke uttale oss om.

Avslutningen på besøket i Moss var en middag på Refsnes Gods på Jeløya, med representanter fra M. Peterson & Søn A/S som verstskep. Vi ble ønsket velkommen til bords av fru Nini Peterson, som framhevet betydningen av slike vennskapsforbindelser. Ved bordet var det taler av herr Hverven som overrakte en gave til hver av de besøkende fra Ranheim, og av Øistein Saksvik som overrakte en isbjørn til bedriftsidrettslaget hos M. Peterson & Søn A/S.

Ved en tevlign i kombinert allvitethet, kavringspising, solodrikkning og ballongsprengning seiret et lag fra Ranheim.

(Forts s. 25)

Ved og tømmer

En dags vanlig tilførsel av ved med jernbanen.

«Ranheims-Nytt»s redaktør har bedt meg skrive litt om virkesituasjonen, og når man vet at ca. 98,5 pst. av det alminnelige kraftpapir stammer fra vedens fibre, og at vedvirket utgjør den største enkelte omkostningsfaktor ved fabrikasjonen, kan det kanskje ha en viss interesse for leserne å bli nærmere orientert om noen av de spørsmål som knytter seg til anskaffelsen av ved og tømmer.

La oss først se på en sulfatfabrikks virkesforbruk i sin alminnelighet.

Kraftpapir lages av sulfatcellulose, og denne i sin tur av forskjellige sorter ved enten i form av rundvirke eller som sagbruksavfall. Både gran og furu kan brukes, men det mest alminnelige er furu, fordi den som oftest faller noe billigere enn gran. Forskjellen mellom disse virkessortimenter består vesentlig i at furu inneholder en del mere harpiks, som vanskeliggjør bruken ved fremstilling av tremasse og sulfatcellulose. Sulfat-

prosessens kjemikalier løser imidlertid harpiksen lett, og det er da forståelig at den billigere furu først og fremst nyttes i sulfatprosessen og granen til sulfatcellulose og mekanisk tremasse. I sulfatprosessen kan også anvendes lerketre og bjørk, men da bjørka har forholdsvis korte fibre, er det begrenset hva man kan bruke ved fremstilling av kraftpapir.

Ranheims virkessituasjon er noe spesiell, idet skogene nordenfjells overveiende består av gran, og furua er begrenset til visse distrikter eller forholdsvis dårlige boniteter. Allerede fra starten i 1884 var Ranheims virkesforsyning basert på grankubb, som ble levert opplastet jernbane i Gauldalen og til Meråkerbanen på norsk og svensk side. I 1909 kom for første gang flis- og bakhonved til anvendelse, og bruken av denne økte etterhvert, så vi stort sett kan regne at fabrikkene i årene før siste verdenskrig dekket sin virkesforsyning

Tømmertransport fra Meraker Brug til Ranheim — ca. 25—30 m pr. tur.

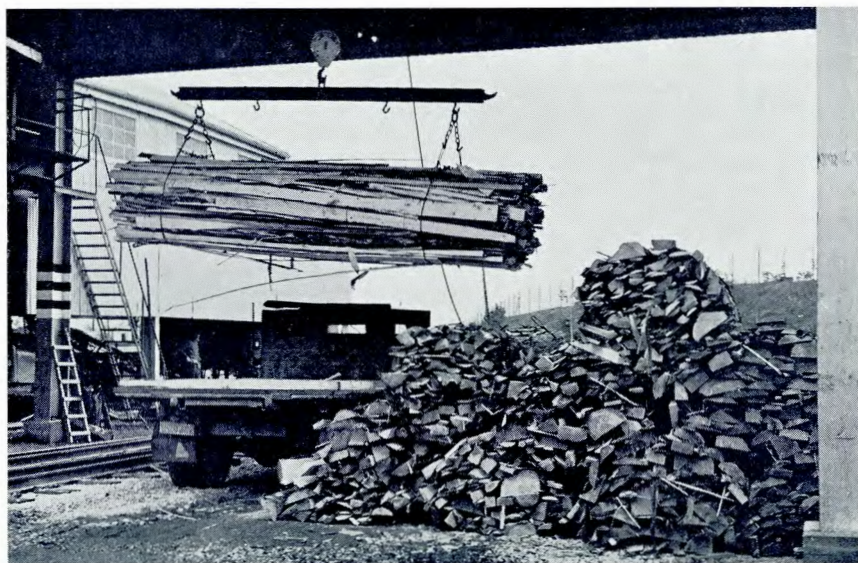
med ca. 3/4 sagbruksavfall og 1/4 tømmer. Tømmeret besto mest av gran, idet det var beskjedne kvanta furuvirke å få kjøpt.

Etter krigen ble det et veldig opp-sving i sagbruksvirksomheten, og vi hadde vanskeligheter med å ta unna de stadig økende vedkvanta. Det tar kortere tid å utvide sagbruksproduksjonen enn å utbygge en cellulosefabrikk. Til tross for stadige utvidelser på Ranheim var det i enkelte år vanskelig for oss å avta hele landsdelens flisved- og bakhonproduksjon, og inntil for et par år siden var det derfor beskjedne kvanta rundvirke vi kunne avta. Imidlertid besluttet vårt styre for noen år siden å utbygge Ranheims kapasitet slik at fabrikkene kunne ta imot alt normalt sulfatvirke fra distriktet, og med det mener vi flis- og bakhonved, furutømmer, furuslip og såkalt vedtømmer. Sistnevnte er virke som av forskjellige årsaker, f. eks. råte, krok o. l. ikke er skikket til fremstilling av trelast eller mekanisk tremasse.

I dag har fabrikkene en kapasitet på ca. 35.000 tonn 90 % (lufttørr) cellulose pr. år, og med et omtrentlig forbruk av 5 m³*) pr. tonn, har vi et virkesbehov på ca. 175.000 m³. Som landets desidert største forbruker av flis- og bakhonved har vi i de senere år mottatt 110.000—120.000 m³ ved årlig fra sagbrukene. Hvis sagbruksvirksomheten kan holdes oppe på nåværende nivå, trenger vi å kjøpe ca. 60.000 m³ rundvirke pr. år for å holde full drift, og dette krever bedre transport- og lagringsanordninger på Ranheim enn vi har i dag. I det tømmerår (1961/62) som nettopp er avsluttet, er det lyktes oss å skaffe bare halvparten av ovennevnte kvantum, og vi har derfor vært nødt til å tære på våre lagre.

Fabrikkene har i dag ca. 150 leverandører av flis- og bakhonved. Her-

*) Med m³ — kubikkmeter — menes her og nedenfor faste m³ vedsubstans, i motsetning til l. m³ eller fænmål hvor også luften er med i målet.

Lossing av langhonbunter ved vårt huggeri.

av svarer de 6 største helårssagbruk for 45 % av leveransene, 19 av de middels store sagbruk for tilsammen 30 %, mens resten, ca. 25 %, leveres av ca. 125 mindre leverandører. Veden kommer fra Mosjøen i nord til Røros og Oppdal i syd, fra svenskegrensen i øst til Møre i vest, og fordeles seg stort sett således:

Sør-Trøndelag	40 %
Inn-Trøndelag	25 %
Namdalen	25 %
Møre og Nordland	10 %

Som bekjent kommer veden med jernbane, båt og bil. Inntil for et par år siden var jernbanetilførslene de største, men de 2 siste år er det levert større kvanta med biler. Biltilførslene utgjør 38 %, mens jernbanen frakter 36 %, og resten, ca. 26 %, kommer sjøverts. Til sammenligning kan nevnes at for bare 10 år siden transporterte jernbanen ca. 60 % av vårt vedkvantum og bilene bare 12 %. Den daglige tilførsel til Ranheim av ved og tømmer er ca. 12 jernbanevogner, ca. 35 billass samt ca. 70 favner 90 cm flisved fra fartøy.

Mens veden inntil for 2—3 år siden ble levert bare i korte lengder (fra 60 til 90 cm) og gjerne var svært små-

fallen etter utskjæring av kassebord, har sagbrukene funnet det hensiktsmessig å gå over til levering av såkalt langhon, som vi mottar i bunter i størrelsen 1 x 1 x 5—6 m. Denne ved faller riktignok betydelig kostbarere for oss, men skaffer oss et større kvantum og gjør håndteringen på så vel sagbruk som her mere rasjonell. Mens vanlig kort flis- og bakhonved kjøpes i løst mål, betales langhonen etter fast kubikkmasse, som bestemmes ved dypping og fortrenkning av vann i de såkalte «badekar», plassert i forbindelse med den ene vedkran på Ranheim. Henimot halvparten av våre flis- og bakhontilførsler kommer nå som langhon.

Sagbruksavfall har alltid vært betydelig billigere enn rundvirke, men etter at man gikk over til langhon er forskjellen mindre enn før. Man får en jevnere flis av rundvirke enn av sagbruksavfall, men langhon gir i ethvert fall bedre flis enn korthon. Bark- og bast-prosenten er imidlertid større på ved enn på tømmer og betinger derfor et noe høyere kjemikalieforbruk og medfører også visse ulemper i produksjonen.

Norges treforedlingsindustri er ut-

bygget for en større kapasitet enn der kan skaffes virke til innenlands, og i 1961 ble det importert — vesentlig fra Finland og Sverige — over 1.5 mill. m³. Trøndelagsbedriftene har forsåvidt vært heldig stillet som det her oppe har vært et visst overskudd. I de senere år er imidlertid dette sendt sydover til Østlandsbedriftene. Nå har jo skogeierna besluttet å bygge en større avisapirfabrikk i Trøndelag, og dette kan få store konsekvenser for vår virkesforsyning. Det er åpent uttalt at det må skje en innskrenkning av sagbruksindustrien, og for oss betyr dette mindre tilførsler av ved. Vi må derfor fremtidig basere oss på økende kvanta rundvirke, og hvis ekspertenes uttalelser er riktige, skulle det kunne skaffes tilstrekkelig furuslipp og vedtømmer til den kapasitet vi nå er utbygget for. Dessverre synes det vanskelig å fremskaffe nok av det mest naturlige sulfatvirke: furuslip. Det henger vel i noen grad sammen med at den trønderske furu er storkvistet og får høyere avvirkningsomkostninger, — dertil vokser den mere spredt, mest

på høytliggende dårlige boniteter. Vi må derfor regne med å bruke ganske meget grantømmer fremtidig i vår produksjon. Av transportmessige hensyn ville det være naturlig at dette ble innkjøpt fra de nærmeste distrikter, men her støter man på vanskelig heter av fordelingsmessig art. Det ville være beklagelig om Ranheim fremtidig skulle måtte basere en del av sitt virkesforbruk på import. Alle rede nå har vi måttet kontrahere noen tusen kubikkmeter tømmer fra Sverige, og vi er forsåvidt kommet tilbake til den situasjon som rådet ved fabrikkens start.

På virkessiden er vi også stillet overfor et annet vanskelig problem, nemlig overgangen fra leveranse av barket til ubarket virke. Dette vil få konsekvenser for vår egen tømmerforsyning og ikke minst for de sagbruk som leverer sin ved til Ranheim. Ubarket ved eller dårlig tømmer kan nemlig ikke nyttes i vår produksjon, men til barkeproblemet skal vi komme tilbake i en senere artikkel.

Leif Almås.

Feriejobber

Vinjes kranbil i arbejde.

Så er vi atter kommet frem til 14 dagers fellesferie med dens store forhåpninger og skuffelser som vi alltid bør regne med. Alle går vi jo hele vinteren og gleder oss til sommeren og en velfortjent ferie, men dessverre går det ikke alltid som man ønsker og tror her livet, og i det Herrens år 1962 har vi hatt svært lite føling med sommeren når dette skrives.

Det er jo alltid en masse ting som skal ordnes foran en felles ferie når det gjelder det arbeidet som skal gjøres i fabrikkens disse 14 dagene hele bedriften står.

I år var det for cellulosefabrikken vedkommende ombyggingen av elektrofilteret og diverse pisoladhuskjelen som var storjobbene, og i papirfabrikken monteringen av ny rullmaskin for PM III innsetting av ny sil og sentricleaneranlegg på PM III pluss ombyggingen av PM I som nok kommer til å strekke seg langt utove de 14 dagene.

Konstruksjonssjef Olaussen og Co. har i lengere tid strevet svært for å planlegge og få plass for alt det nye på PM I med den meget begrensede plassene som er til rådighet, og likeså demonteringene av alle de tunge maskindelene.

De fleste av oss var nok noe skeptisk når vi hørte at Vinjes store kranbil skulle plasseres foran maskinen. Men det viste seg at når vi først fikk utvidet porten og tatt bort noe av veggene og fått den svære kranbilen på plass, klarte de to dyktige kranførere, med god assistanse, jobben på en utmerket måte.

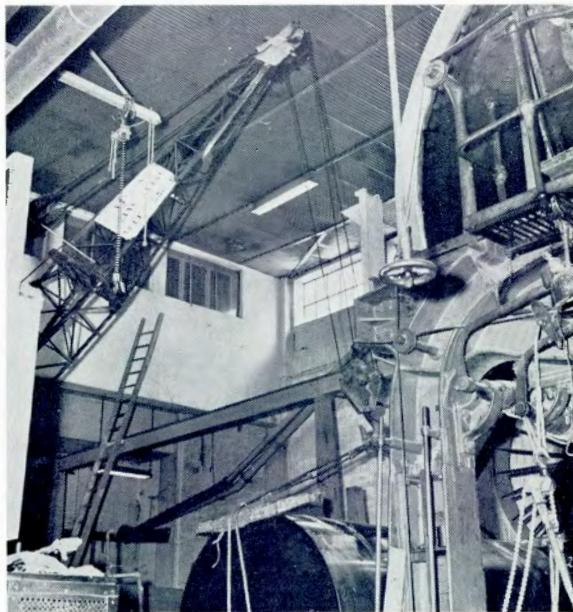
Denne bilen er hele 7 meter lang, 2,5 m bred med en heisarm på 9 m som dreies i alle mulige retninger og vinkler. Det største løftet, ettertørkeren på ca. 9,5 tonn var vi svært spent på, men som bildene viser gikk det helt fint. Det er utrolig hvor mye denne krana kan få utrettet på så liten plass. Jeg hadde inntrykk av at det alltid var kun noen få centimeters klaring, — ja en gang ble det så trangt at en av rutene i førerhuset ble trykket inn så den formelig bulet, men den holdt.

Hevingen av den ca. 50 tonnns store Yankee-sylinderen var overlatt utearbeidsformann Sandvik, og kolossen ble hevet på «null komma null», og her fikk vi atter et bevis for at Ranheimskraftpapir kan baukes til litt av hvert, for hele sylindere ble bygd opp på 4 stk. 125 cm spennpappiruller med en diameter på 75 cm. Et meget godt beregnet og utført arbeid av Sandvik og Co.

Når dette leses er Sandvik kommet over i pensjonistenes rekke, og hans etterfølger fikk ved denne jobben en utmerket innføring i arbeidet med løfting av slike svære sylindere av en solid og erfaren arbeidsleder.

Våre gode venner fra Hommelvik (Hommelvik-gjenget) var overlatt nymontering på PM III, og her gikk det også med liv og lyst. Som ing. Olaussen skrev i forrige nr. av Ranheims-Nytt er det jo mange leverandører for ombyggingen av PM I, og de fleste av disse var på plass allerede lørdag 21. juli.

Karlstad Mek. Verkstad, som leverte Yankee-sylindere for PM I i 1933, og som nå skal bytte ut aksling

*Ettørtørkeren på P.M. I løftes opp
— 9 tonn — og legges pent på bilen
— nedenfor.*

Her sto P.M. III rullmaskin — den gamle. På omtrent samme plass står den nye, innsatt i ferien.

og sette på nye rullelager, hadde sin mann på plass lørdag kveld da vi stoppet. Og når vi hørte at han skulle ha med seg Roar Moe og Ernst Larsen (Kruska-Larsen) skjønte vi med en gang at her ble det liv i lervan, for der Ernst er, der er det alltid noe

som foregår. Og under sang og passe med skroener kom det ene kollet etter det andre seilende gjennom luften og ned på lastebilen som sto klar for viderebefordring.

A/S Thunes Mek. Verksted, som har storparten av monteringen, var også på plass fra første stund, og med driftsassistent Søberg i spissen jobbet våre 6 maskinfolk fra ettan så det var en fryd å se. Et noe uvant arbeid for maskinførere og tørkere, men de klarte det med glans. Og når første ferieuke var gått var maskinene så å si rensket for alt som skulle bort, og de nye maskindelene lagt på plass, ferdig til montering.

Cementstøperigjenget med formann Lorås i spissen, som nå snart har 20-årsjubileum på Ranheim, arbeider døgnet rundt med boring og støping av fundamenter, og har vel den drygeste jobben av alle, da de alltid må ligge minst 3 foran til enhver tid.

Våre egne mekanikere hadde i år som ellers også et ganske omfattende vedlikeholdsarbeid og diverse nye monteringer, som alle ble ferdig til rett tid.

Alle som har jobbet i fellesferien 1962 skal ha honnør for godt og samvittighetsfullt arbeid.

Vel blåst, karer.

4. august 1962.

T. B.

75 år:

Gustav Haseth	9/11 - 62
Einar Thingstad	18/12 - 62

70 år:

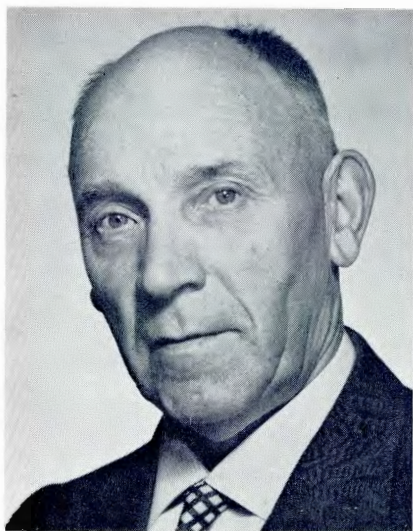
Johan Petter Bremseth	7/11 - 62
Sigurd Nilsen	16/11 - 62

60 år:

Ole M. Barstad	11/10 - 62
Ester Moe	12/11 - 62

50 år:

Aksel Halsan	10/9 - 62
Willy Jakobsen	22/10 - 62
Jon Sivertsvik	26/10 - 62
Arvid Gjengstø	6/11 - 62
Paul Punde	16/11 - 62

Den 25. september fylte formann *Olaus Sandvik* 68 år, og satte dermed sluttstreken for 50 års virksomhet ved vår bedrift.

Sandvik forsøkte seg først som skogsarbeider hjemme i Selbu, men fortjenesten var heller skral, så han søkte som så mange andre lykken ved den industrielle virksomhet på Ranheim.

Som tømmerkjører hadde han for langt 50 øre dagen, noe som ble innvilget, samtidig som det ble gjort oppmerksom på at Sandvik var den dyreste mann vedkommende hadde hatt i sin tjeneste. På Ranheim kunne man imidlertid heve over 6 slike daglønner pr. dag.

Sandvik fikk ansettelse som utearbeider, jobbet så et par år i fjæra og som snekker innen han kom tilbake til utearbeiderstillingen igjen. I 1924 ble han papirlaster, i 1944 pakker, og siden 1949 har han vært formann for utearbeiderne. Sin første større selvstendige jobb hadde han i 1932 da han ble bas for et av skiftene som var beskjeftiget med riving av «gammel-ettan», og pussig nok avsluttet han den lange arbeidsdagen med å sørge for at de nye delene til PM I kommer på plass.

Det er i årenes løp mange og tunge storkolli som Sandvik har fått frem med beskjedne hjelpemidler. Det har

ofte sett temmelig problematisk ut, men det har aldri hendt at Sandvik har vært opprødd. Først grundig planlegging av hvordan det hele skulle legges an, og så rolig og sindig ledelse av arbeidet etter de uttenkte retningslinjer. Når Sandvik nå trekker seg tilbake, kan han gjøre det i bevisstheden om vel utført arbeid gjennom et halvt sekel.

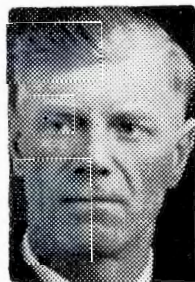
A. M.

70 ÅR

Fritz Høyem er født 5. juli 1892, og kunne således feire sin 70årsdag i sommer. Høyem er trondheimsgutt, og var sikkert i sin ungdom en urolig kråbat. Ikke før var han fylt 15 år før han stevnet ut fra hjembyen med skoleskipet «Tordenskiold», og etter endt tokt mønstret han på som jungmann på barken «Agda» av Kristiansand. Han streift viden om på det

store hav med forskjellige båter, og har bl. a. stått ombord i selveste

«Skomvær» av Flekkefjord. Særlig minnes han en tur i 1917 da han mønstret på i Baltimore. Barken skulle til Skottland med levnetsmidler, men ble kapret underveis og ført til nærmeste engelske havn, for senere å bli dirigert til Danmark. Man kom seg helskinnet over til norskekysten og fulgte den nedover.

Da det var isbjørn ----

(Forts. fra s. 18)

Det var mange som var flittige med sine fotoapparater på turen, og vi skal ta med noe slik som fotolinsen oppfattet enkelte situasjoner. Kanskje det kan supplere det som er skrevet her og som kanskje er glemt.

Tilbake står nå å berette at søndag dro vi fra Moss, videre med ekspresen fra Oslo til Trondheim og Ranheim og blytunge regnskyer

E.

Dette ble jo en meget hyggelig tur i motsetning til det som man vanligvis kunne risikere under krigen, og på grunn av krigsrisikoen lå hyren atskillig over de 15 kroner pr. måned som jungmannen fikk da han mønstret på for første gang.

At krigsrisikotillegget var berettiget, fikk Høyem bevis for på neste tur til Baltimore med s/s Vegadesk bound for Genova med brom. Ute i Atlanteren dukket det opp en tysk destroyer som signalerte stopp ved å blåse skorsteinen av skipet. Besetningen ble beordret i livbåtene og skipet bordet. Da lukene kom av, viste lasten seg å bestå av ammunisjon, hvorav en del via livbåtene ble lempet ombord i en ubåt som dukket opp. Etter tre døgn satte værforholdene stopp for videre virksomhet, skipet ble sprengt i luften, og meget mangelfullt utstyrt ble besetningen overlatt til seg selv. Etter meget dramatiske døgn lyktes det å ta seg inn til Afrikakysten, og slutten på visen ble at et fransk krigsskip førte mannskapet til Bordeaux, hvor det for Høyems vedkommende ble på'n igjen til nye farefulle opplevelser.

I 1918 mønstret båtsmann Høyem av for godt og gikk i land fra s/s «Knut Hamsun». Siden har han vesentlig vært beskjeftiget i entreprenørfaget. For en stor del har han virket som skytebas på anleggene, hvor han uten uhell har sendt atskillige tonn «gubber» i lufta, selv om det, som han selv sier, av og til kunne ha gjort seg med en paraply når en salve på grunn av feil med lunta ikke overholdt tidsopplegget.

Høyem kom til Ranheim i 1952 da han fikk stilling i bygningsavdelingen. Han synes selv at det var fint å komme til en stabil arbeidsplass etter å ha flakket så meget om på land og hav.

Det mest karakteristiske ved Fritz Høyem er vel hans uoppslitelige humør. Selv i dag, da han forlengst har måttet melde pass på grunn av helse, er det så det bobler i ham av munterhet når man snakker med ham om forna dar.

A. M.

70 år.

Moodden ligger vakkert til med utsikt utover Selbusjøen. Vi forstår godt at man kan føle seg så sterkt knyttet til stedet, at selv om man bryter opp og slår seg ned på helt andre trakter under nye forhold, vanskelig kan kutte forbindelsen.

Til tross for at Anton Moen har vært industriarbeider i 46 år og på et vis har bodd på Ranheim, har hjemmet hans hele tiden vært brukt ved Selbusjøen. Med dagens kommunikasjoner kan det enda la seg høre. Men hva skal man si om turen hjem i gamle dager, da sykkel og ski var framkomstmidlene. Det var intet særsyn at Moen arbeidet natt til søndag og derpå satte kurs mot Selbu for så å innfinne seg i rett tid på verkstedet mandag morgen. Punktlighet er en av hans mange dyder, og det har sikkert ikke streift ham med en tanke at en slik «snartur» skulle være noen unnskyldning for ikke å være presis.

Det er litt rart å tenke på at det nærmest var en tilfeldighet som førte Moen inn i det yrket som han behersker så suverent, men det er nå vel helst så at han ville være den rette mann på rette plass på svært mange områder.

Fra Moen var 12 år til han i 24-årsalderen reiste til Ranheim arbeidet han hovedsakelig i skog og mark — først som gjetergutt og siden som tømmerhugger med forskjellige andre utendørs jobber innimellom. På Ranheim ble det forsvådt noe av det samme de første 6 årene, idet han virket som tømmermåler ved kjer-raten, som hadde ganske andre dimensjoner enn den nåværende.

I 1922 ble Moen utlånt til verkstedet for en 14 dagers jobb med platearbeid på fyrhustaket, og dermed var det gjort. Daværende verksmester Melbye ville ikke slippe ham igjen, og da Moen i grunnen likte det nye arbeidet godt, ble de 14 dagene til hele 40 år.

Moen er en fremragende platearbeider, som det ikke blir lett å erstatte, dertil er han en førsteklasses sveiser. Det beviste han blant annet den gang turbinledningen for mange år siden holdt på å ryke. På det stedet lå røret halvveis nedgravd, og det var

Anton Moen (til høyre) med sitt jaktlag, og en felt elg. Midt på bildet Per Moen, sønn til Anton.

en meget vanskelig og langt fra behagelig jobb å ligge nede i gjormen og sveise fast den boten som skulle legges på rundt mesteparten av omkretsen. Arbeidet ble utført på rekordtid og røret ble absolutt tett.

Like beundringsverdig er det arbeidet han utførte da turbinledningen i huggeriet revnet for snart 12 år siden.

Moen er en ordensmann til finger-spissene, som alltid tok godt vare på verktøy og utstyr. Han presterte, da han takket av, å levere tilbake i meget god stand det sveiseutstyret han overtok i 1930.

Moens hobby er som alle vet jakt og fiske, og også her er han av de store. Han var 16 år da han felte sin første elg, og til i dag er det blitt ca. 40 stykker. Stø og sikker som Moen er i all sin ferd, er det forståelig at han aldri noensinne har skutt på et dyr som han ikke har fått — det til tross for at holdet har vært opptil 400 meter. Her er det ikke tale om å brenne av mot «noe som rører seg i krattet». Han gjorde nå det en gang også, men da hadde han greidd ved å utnytte vinddraget å stiltre seg så nær innpå elgen at det bare var 6 m som skilte da han fikk se ørene lee

eg over buskaset. Det syntes nå forresten Moen ikke var særlig stas. Helst bør dyret være i spranget på noen avstand, ellers er det så som så med sporten.

Plassen tillater ikke å komme nærmere inn på de mange opplevelser Moen har hatt på sine utallige jakt-turer etter vilt av forskjellig slag, men vi synes vi må nevne at han faktisk på spilljakt har klart å skyte 5 århaner på rad fra ett og samme sted. Det sier litt om besindighet og treffsikkerhet.

Overgangen fra aktiv arbeidstaker til pensjonist representerer for mange adskillige tilpasningsvansker. Ikke så for Moen, som ikke er så lite av en livskunstner. Da han 28. juli passerte de 70 var det i bevissthet om at det ventet ham gode dager på hans kjære Moodden. Passelig med arbeid på bruket, rikelig tid til jakt og fiske. Og skulle det bli arbeidstid til overs, er det saktens naboer og kjente som skulle ha fikset et eller annet på det maskinelle utstyret. Å jo, Anton Moen skal nok vite å nytte de dagene som blir ham tilmålt.

A. M.

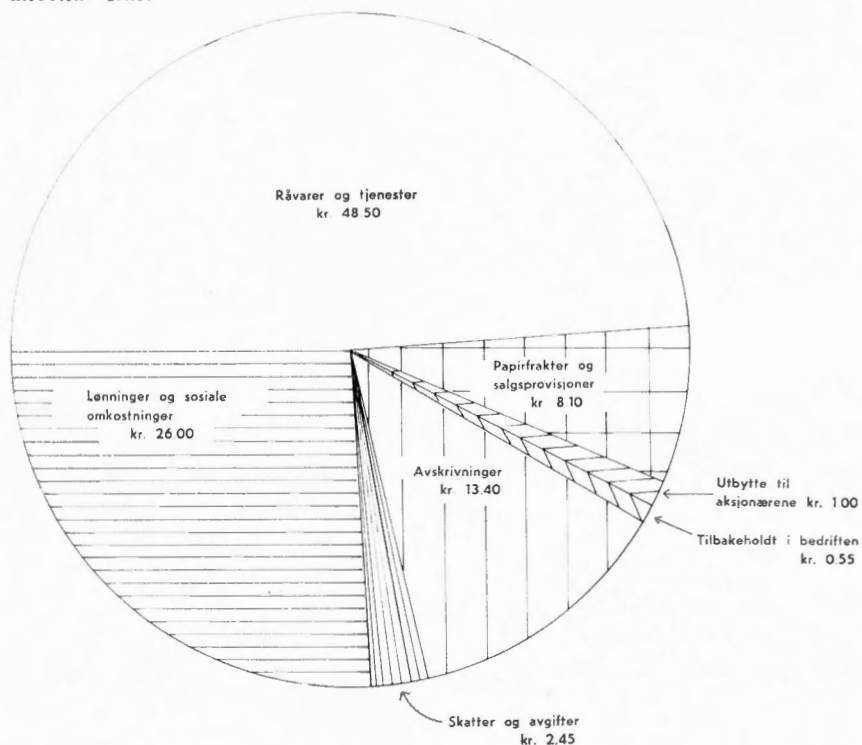
Årsregnskapet for 1961

Året 1961 fremviste rekordtall produksjonsmessig både i cellulose og papirfabrikken. Til tross for at rekord også registrertes for de totale salgsinntekter, viste vårt driftsresultat en nedgang på ca. 1 mill. kroner forhold til 1960. Årsaken er den samme som i bransjen for øvrig, nemlig sviktende salgspriser og stadig

stigende omkostninger. Denne tendensen har dessverre forsterket seg i 1962 og utsiktene fremover er ikke de aller beste.

For imidlertid å holde oss til året 1961 vil dette i Ranheims historie registreres som et godt år. For øvrig henvises til regnskapet og den sedvanlige «Inntektskronen».

*Hver 100 kroner vi
omsatte i 1961 ble
anvendt slik:*

DEBET

GEVINST- OG TAPSKONTO FOR 1961

KREDIT

Eiendoms, brann- og motorvognslett,		Driftsresultat før avskrivninger, renter,	
og el. avgift til staten	116.115	skatter etc. er fratrasket	6.708.690
Avsatt til skatter til stat og kommune		Gevinst ved salg av varige driftsmidler	11.110
for året 1961	836.017	Hus- og grunnleier, vann- og strømagifter	154.907
Pantegjeldsrenter	177.750	Diverse nøytrale inntekter	224.080
Overprisavskrivninger på nyanlegg	1.357.686		
Ordinære avskrivninger på anleggene	2.463.436		
Avskrevet på bindende varekontrakter	1.226.000		
Andre avskrivninger/avsetninger iflg.			
skattelovene	288.646		
Pensjoner til funksjonærer og arbeidere	215.760		
Bidrag til forskning	50.269		
Avsatt til reservefond	35.000		
Utbytte til aksjonærene	390.000		
Overføres til neste år	2.108		
	<u>7.098.787</u>		<u>7.098.787</u>

AKTIVA

STATUS PR. 31-12 1961

PASSIVA

Tomter, bygninger, maskiner, skip, transport- midler, anlegg under arbeid	13.126.319
Verdipapirer	258.570
Varebeholdninger inkl. varekontrakter	8.237.500
Diverse tilgodehavender	7.967.314
Bankinnskudd og kontanter	157.932
Båndlagte skattetrekksmidler	336.584

30.084.219

Aksjekapital	1.950.000	
Reservefond	10.415.000	
Reguleringsfond	37.106	
Udisponert overskudd	3.232	
<i>Egenkapital</i>		12.405.338
Avsetning til fond for gjenkjøp av fast eiendom	40.222	
Avsetning til dekning av mulige tap på fordringer	796.700	
<i>Reguleringer</i>		836.922
Langsiktig gjeld	3.600.000	
Avsetning til dekning av ikke ilignede skatter	900.000	
Ilignet, ubetalt skatt	634.781	
Forskuddsskatt inntrukket	336.584	
Diverse gjeld	11.370.594	
<i>Gjeld</i>		16.841.959
		30.084.219
Garantiforpliktelser	138.780	
Vekselansvar	0	

31. desember 1961

7. mars 1962

Revidert 23/3 1962

Olav Skreen,
statsaut. revisor.

I styret for

A/S RANHEIM PAPIRFABRIK

Thorry Kiær

S. A. Solberg

Nils Astrup

Ikke kanonene på Navarone, men én kanon fra Munkholmen og kanonene i forbundet.

Forbundsstyret i papir på Ranheim-besøk

Forbundsstyret i Norsk Papirindustri-ArbeiderForbund har i disse dager besøkt Trøndelag, og Tirsdag 21. august kom de, med formannen Kaare Pehrson, til Ranheim.. Reisen ble kombinert med bedriftsbesøk, foruten på Ranheim også på Follafooss, og et par forbundsstyremøter. En må ha lov til å si at dette er en god idé fra forbundsledelsens side, for på denne måte får forbundsstyremedlemmene anledning til å møte folk på de ulike arbeidsplasser og derved sette seg bedre inn i de ymse forhold. Sist forbundsstyret var på Ranheim var i 1953, og det er da skjedd en god del på Ranheim Papirfabrik også i løpet av disse 9 åra.

Forbundsstyrets medlemmer og innbudte representanter fra Ranheim Arbeidsmannsforening, de fleste med damer, ble ønsket velkommen av disponent Overwien. Disponenten redegjorde så i korte trekk for Ranheim Papirfabrikks utvikling, fra 1884 og til i dag. Deretter ble det foretatt en gruppevis omvisning i de fleste av fabrikkens avdelinger, og det er vel sjelden at så mye fagkunnskap er representert på ett brett ved en omvisning, som i dette tilfelle.

Etter omvisningen var det samling i frokostrommet på fabrikkens hovedkontor, hvor et dekket bord med snitter og kaffe m. m. sto og ventet. Alt

i alt var det et hyggelig og positivt tiltak som tjener både Ranheim Papirfabrikks — og Papirforbundets leldelse til stor ære.

En god del av forbundsstyrets medlemmer hadde ikke vært i Trondheim før, og som seg hør og bør ble det om ettermiddagen foretatt en sightseeing i byen og nærmeste omegn. Denne turen omfattet de mest kjente steder i byens historie, og i dagens, Domkirken, Sverresborg, Høgskolen og flere. Avslutningen var en båttur rundt havna og en avstikker til Munkholmen.

En østlandsstemme nevnte at trønderne manglet fantasi når det gjaldt å finne på navn på de forskjellige steder o. l. Til det er å bemerke at det ikke kreves så mye fantasi for å oppdage at de fleste navn i det gamle Trondheim, og kanskje også ellers i Trøndelag, er noen hundre år gamle, og at disse navn samtidig er en del av både landsdelen og landets historie.

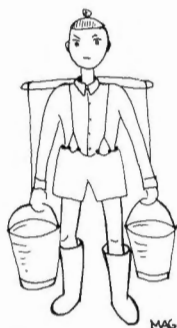
En del andre vesener som også har manglet fantasi i årets trøndersommer har vært værgudene med sine serier av lavtrykk fra Island. Men tirsdag 21. august var de i ekstra godlune, og dette gjorde at det ble en helt igjennom strålende og vellykket dag.

Vel blåst, Pehrson & Co.

**Sett
og
hørt**

I papirfabrikken vrimlet det etter ferien av fremmede ansikter, — og språkbruken varierte fra kav trøndersk og nordlending til vikaspråk og tysk. Vi så kjeldresser med alle mulige inskripsjoner. Enkelte hadde «Nebb» på ryggen og kunne sikkert bite fra seg.. Vi så «Vinje» i skinnrygg hadde vi nær sagt. Andre hadde hele Thune(t) på ryggen, og det skal bred og god rygg til å bære slikt. Men folk derfra har før her på Ranheim vist at de greier å ta utrolige byrder. Hva de tyske greier har vi både gode og mindre gode erfaringer for. Det er ennå ikke sett noen med «Ranheim Kraft» utenpå ryggen — men innenfor skjorta!

Når dette går i trykken er vi antagelig for oss sjøl igjen, og P.M. I i forbedret utgave og P.M. III nye rullmaskin ruller fram ekte Ranheim Kraft, både med større fart og med bedre kvalitet.

Alle ranheimsbygger har vel sett at «Tårnet» på Våttan er kommet på plass igjen. Etter hva det fortelles gikk det forrige tårn i bakken samme natt som lynet slo lynavlederen på fabrikkpipa skjeiv. Lynet slo også ned på Våttan, for lyn liker som kjent høye punkter.

Det er mange hypoteser om hva tårnet på Våttan skal tjene til. Både NATO og andre militære organisasjoner har fått skylden, men det er nok bare fredelige formål bygget er beregnet på.

Utsikten fra dette tårnet er i hvert fall flott.

På flere plasser her i fabrikkken har vi i sommer fått drikkevann i forbedret utgave. Det vil si elektriske vannavkjølere. Dette er vel og bra. Men samtidig har vi vel ikke i manns minne hatt en slik kald sommer, og det er mindre bra.

Mange minnes kanskje med vemod varme dager med lunkent drikkevann — hete dager og netter da løpeboyer trafikerte i fast rute til «Kjella på Moan» og «Kjella ved Fossen» og hentet drikkevann i zinkbøtter. Andre i fast rute til Rian og hentet havremel. Dette ble tilsammen ekte ranheimsk «hiva sup».

Men likevel — blir det noen gang i framtida en varmsommer vil vi sikkert foretrekke det elektrisk kjølte vann.

Det er i dag en ganske stor tropp av fabrikkens ansatte som driver laksefiske. Denne edle sport som for noen år siden var beregnet på grever og baroner, drives i dag av mannen i gata.

Hvem som i sommer har tatt den største fisken av ranheimsfolket vet vi ikke bestemt, men her ser vi en fisk på 15 kg, som ble tatt av Hermann og Kasper Skjervold i Stjørdalselva.

